

KIRJALLINEN KYSYMYS 26/2014 vp

Pohjois-Lapin asukkaille kuuluva maksuton kalastusoikeus

Eduskunnan puhemiehelle

Luontaiselinkeinoihin kuuluvalla kalastuksella on erittäin suuri merkitys Pohjois-Lapissa eli Utsjoella, Inarissa ja Enontekiössä asuvien toimeentulolle, minkä vuoksi sitä tuetaan valtion taholta erilaisin tukijärjestelmin ja lainsäädännöllisin keinoin. Taustalla on alkuperäiskansalle perustuslaissa turvattu oikeus ylläpitää ja kehittää yhtä omaan kulttuuriinsa kuuluvaa elinkeinoa, mikä vahvistettiin vuonna 1984 annetulla luontaiselinkeinolailla (610/1984).

Sen jälkeen kalastusta koskevia valtion tukimuotoja ja normeja on tarkistettu ja muutettu eri tavoin. Tehtyjen muutosten seurauksena kalastuslupajärjestelmästä on tullut tulkinnanvarainen ja Pohjois-Lapin asukkaat keskenään eriarvoistava järjestelmä: saman alueen kalastusta ohjaavia tukimuotoja ja lupasääntöjä on useita, säännöt ovat osittain päällekkäisiä ja niiden tavoitteet ovat erilaisia. Rajanveto kalastusoikeuden laajuudesta sekä henkilöllisestä ja/tai alueellisesta ulottuvuudesta vaihtelee lainsäädännöstä riippuen.

Pohjois-Lapin valtion vesialueilla kalastetaan tällä hetkellä erilaisilla luvilla ja ehdoilla: Pohjois-Lapin asukas voi esimerkiksi niin kutsutun rahoituslain (45/2000) nojalla harjoittaa edelleen ilmaiseksi kalastusta luontaiselinkeinona Pohjois-Lapin kolmessa eri kunnassa. Toisaalta kalastuslain (286/1982) nojalla kuntalainen voi määräytyin edellytyksin kalastaa maksutta oman kunnan alueella, ja se on rinnakkainen muiden lakisääteisten kalastusoikeuksien kanssa.

Tehtyjen muutosten jälkeen lainsäädäntökonaisuutta on alettu Metsähallituksen toimesta tulkita siten, että kalastusmaksua peritään niiltäkin Pohjois-Lapissa asuvilta henkilöiltä, joiden kalastusoikeus aiemmin oli maksutonta.

Pohjois-Lapin asukkaiden kannalta tilanne on lainmuutosten seurauksena muuttunut juridisesti ja taloudellisesti kohtuuttomaksi. Esimerkiksi Kittilän kunnan alueella Raattaman kylässä olevilta luontaiselinkeinotilallisilta Metsähallitus on ryhtynyt perimään kalastusmaksuja, joita aikaisemmin ei ole ollut. Raattaman kylä on laissa mainitun Tepaston pohjoispuolella.

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitän asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Mihin toimenpiteisiin hallitus aikoo ryhtyä varmistuakseen siitä, että Pohjois-Lapin asukkaille perustuslaissa ja aiemmassa lainsäädännössä suojattu oikeus kalastukseen säilyy maksuttomana, että Metsähallitus palauttaa virheellisesti perimänsä kalastusmaksut takaisin Pohjois-Lapin asukkaille ja että Pohjois-Lapin sisällä tuen saajia, kohteita ja tasoa ei jatkossa enää eriytetä epätarkoituksenmukaisella ja eriarvoistavalla tavalla toisistaan?

KK 26/2014 vp — Pentti Kettunen /ps

Helsingissä 6 päivänä helmikuuta 2014

Pentti Kettunen /ps

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Herra puhemies, olette toimitaneet asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Pentti Kettusen /ps näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 26/2014 vp:

Mihin toimenpiteisiin hallitus aikoo ryhtyä varmistuakseen siitä, että Pohjois-Lapin asukkaille perustuslaissa ja aiemmassa lainsäädännössä suojattu oikeus kalastukseen säilyy maksuttomana, että Metsähallitus palauttaa virheellisesti perimänsä kalastusmaksut takaisin Pohjois-Lapin asukkaille ja että Pohjois-Lapin sisällä tuen saajia, kohteita ja tasoja ei jatkossa enää eriytetä epätarkoituksenmukaisella ja eriarvoistavalla tavalla toisistaan?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Porotalouden ja luontaiselinkeinojen rahoituslain (45/2000) tavoitteena on edistää ja monipuolistaa porotalouden ja luontaiselinkeinojen elinkeinotoimintaa, parantaa elinkeinojen rakennetta ja toimintaedellytyksiä, edistää uusiutuvien luonnonvarojen kestäväää käyttöä, kehittää poronhoito- ja luontaiselinkeinoaluetta sekä tukea haja-asutusalueiden ja yhdyskuntien kehittämistä poronhoitoalueella ja luontaiselinkeinojen harjoittamisalueella. Laissa on erikseen mainittu (62 §) erityiset luontaiselinkeinonharjoittajaa koskevat etuudet. Luontaiselinkeinonharjoittaja voi ilman eri korvausta sijoittaa Metsähallituksen lupapäätöksellä valtion maa-alueelle tukikohdan kalastusta varten sekä kalakellareita ja varastosuojia elinkeinon harjoittamisen kannalta välttämättömille paikoille kalastuselinkeinon kannalta merkittävien vesistöjen välittömään yhteyteen.

Porotalouden ja luontaiselinkeinojen rahoituslaki ei kuitenkaan sisällä säännöksiä luontaiselinkeinojenharjoittajien oikeudesta kalastaa maksutta valtiolle kuuluvalla vesialueella.

Sen sijaan kalastuslain (286/1982) 12 §:n nojalla Enontekiön, Inarin ja Utsjoen kunnassa vakituisesti asuvilla, jotka harjoittavat ammattikalastusta, kotitarvekalastusta tai luontaiselinkeinoja, on oikeus saada korvauksetta kalastuslupa kyseisten kuntien valtion vesialueella tapahtuvaan kalastukseen. Luvat myöntää Metsähallitus. Kyseinen kalastuslain 12 §:n mukainen kalastusoikeus ei koske Kittilän kunnan Raattaman kylässä asuvia. Kalastus Kittilän kunnassa valtion vesialueilla, ilman erillistä maksua Metsähallitukselle, on mahdollista kalastuslain 8 §:n mukaisten maksuttomien ja maksullisten yleiskalastusoikeuksien ja vahvistettujen erityisperusteisten kalastusoikeuksien nojalla (KL 13 §).

Kalastus ei ole täysin maksutonta Enontekiön, Inarin ja Utsjoen kunnissa vakituisesti asuville kalastajillekaan, sillä kalastuslain mukaan jokaisen 18—64-vuotiaan kalastajan, joka harjoittaa muuta kalastusta kuin onkimista ja pilkkimistä on maksettava valtiolle kalastuksenhoitomaksu.

Muista valtion vesien kalastusta koskevista maksuista sovelletaan, mitä valtion maksuperustelain (150/1992) nojalla säädetään. Maksut Metsähallituksen osalta säädetään maa- ja metsätalousministeriön asetuksella. Voimassa olevassa asetuksessa eräiden Metsähallituksen julkisten hallintotehtävien suoritteiden maksuista (835/2013) ja sitä aikaisemmissa vastaavissa asetuksissa, kalastajien, Inarin, Utsjoen ja Enontekiön kuntien alueella asuvia henkilöitä lukuun ottamatta, tulee suorittaa maksuperusteasetuksessa määrätyt maksut. Asetuksen nojalla Metsähallituksen tulee periä maksu myös luontaiselinkei-

nonharjoittajilta kolmen pohjoisen kunnan ulkopuolella. Edellä todetun nojalla on Metsähallituksen perimiin kalastusmaksuihin ollut asianmukainen peruste.

Maa- ja metsätalousministeriö on laittanut lausunnolle joulukuussa 2013 hallituksen esitysluonnoksen uudeksi kalastuslaiksi. Ehdotuksessa Inarin, Enontekiön ja Utsjoen kuntien maksu-

ton kalastusoikeus kuntalaisille säilyisi, mutta se rajattaisiin koskemaan oman kunnan aluetta. Lakiehdotuksessa ei esitetä rajoitettavaksi kotitaloudessa käytettävien verkkojen lukumäärää meren yleisvettä ja talousvyöhykettä lukuun ottamatta, vaikka lausunnolla olleen lakiluonnoksen sanamuotoa on näin tulkittu.

Helsingissä 21 päivänä helmikuuta 2014

Maa- ja metsätalousministeri Jari Koskinen

Till riksdagens talman

I det syfte som anges i 27 § i riksdagens arbetsordning har Ni, Herr talman, till den minister som saken gäller översänt följande skriftliga spörsmål SS 26/2014 rd undertecknat av riksdagsledamot Pentti Kettunen /saf:

Vad tänker regeringen vidta för åtgärder för att försäkra sig om att fiskerätten för Norra Lapplands invånare som är tryggad genom grundlagen och den tidigare lagstiftningen ska fortsätta att vara avgiftsfri, och att Forststyrelsen betalar tillbaka de på felaktiga grunder uttagna fiskeavgifterna till Norra Lapplands invånare och att stödmottagare, stödobjekt och stödnivåer inom Norra Lapplands område inte i fortsättningen differentieras på ett oändamålsenligt och diskriminerande sätt?

Som svar på detta spörsmål anför jag följande:

Syftet med lagen om finansiering av renhushållning och naturnärings (45/2000) är att främja renhushållningens och naturnäringsnärens näringsverksamhet samt att göra den mångsidigare, förbättra näringsnärens struktur och verksamhetsbetingelser, främja ett hållbart nyttjande av förnybara naturtillgångar, utveckla renskötsel- och naturnäringsområdet samt stödja utvecklingen av glesbygdsområden och samhällen inom renskötselområdet och området för idkande av naturnärings. I lagen har särskilt nämnts (62 §) de särskilda förmåner som gäller naturnäringsidkare. En naturnäringsidkare kan, utan ersättning, på statens mark- och vattenområden, med Forststyrelsens tillståndsbeslut förlägga stödpunkter för fiske samt fiskkällare och lagerbyggnader på platser som är nödvändiga för näringsidkandet i

omedelbar anslutning till de vatten som är viktiga för fiskerinäringen. Lagen om finansiering av renhushållning och naturnärings innehåller emellertid inte några bestämmelser om naturnäringsidkarnas rättighet att fiska avgiftsfritt på statens vattenområden.

Däremot har enligt 12 § i lagen om fiske (286/1982) personer som bor stadigvarande i Enontekis, Enare eller Utsjoki kommuner och som bedriver yrkesfiske, husbehovsfiske eller naturnärings rätt att avgiftsfritt få tillstånd att bedriva fiske på vattenområden som tillhör staten och som är belägna inom dessa kommuner. Tillstånden beviljas av Forststyrelsen. Fiskerätten enligt 12 § i lagen om fiske gäller inte invånare i Raattama by i Kittilä. Fiske i Kittilä kommun på vattenområden som tillhör staten, utan särskild avgift till Forststyrelsen, är möjlig med sådana avgiftsfria och avgiftsbelagda allmänna fiskerättigheter som avses i 8 § i lagen om fiske och med lagligen förvärvat särskild fiskerätt (Lag om fiske 13 §).

Fiske är inte helt avgiftsfritt heller för fiskare som bor stadigvarande i Enontekis, Enare och Utsjoki kommuner eftersom enligt lagen om fiske ska varje fiskare mellan 18 och 64 år som bedriver annat fiske än mete och pilkfiske betala en fiskevårdsavgift till staten.

I fråga om andra avgifter för fiske på statens vattenområden tillämpas vad som bestäms i lagen om grunderna för avgifter till staten (150/1992). Om Forststyrelsens avgifter bestäms genom jord- och skogsbruksministeriets förordning. Enligt den gällande förordningen om avgifter för vissa prestationer som hänför sig till Forststyrelsens offentliga förvaltningsavgifter (835/2013) och tidigare motsvarande förordningar ska fiskare, med undantag för personer som

bor i Enare, Utsjoki och Enontekis, betala de avgifter som föreskrivs i förordningen om avgiftsgrunder. Enligt förordningen ska Forststyrelsen ta ut avgifter också av naturnäringsidkare från områden utanför de tre nordliga kommunerna. På basis av det ovan relaterade har det funnits en saklig grund för de fiskeavgifter som Forststyrelsen tagit ut.

Jord- och skogsbruksministeriet skickade i december 2013 ett utkast till regeringens proposi-

tion om en ny lag om fiske för utlåtande. Enligt förslaget är fiskerättigheten för kommuninvånarna i Enare, Enontekis och Utsjoki kommuner fortfarande avgiftsfri, men den ska begränsas till området i invånarens egen kommun. I propositionen föreslås inte att antalet nät som används för husbehovsfiske ska begränsas, utom i de allmänna vattenområdena i havet och i den ekonomiska zonen, trots att formuleringen i det propositionsutkast som nu är på remiss tolkats så.

Helsingfors den 21 februari 2014

Jord- och skogsbruksminister Jari Koskinen